

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2001 vp

Hallituksen esitys laeiksi käräjäoikeuslain 17 §:n ja kihlakunnansyyttäjistä annetun lain 8 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä toukokuuta 2001 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi käräjäoikeuslain 17 §:n ja kihlakunnansyyttäjistä annetun lain 8 §:n muuttamisesta (HE 68/2001 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Asko Välimaa, oikeusministeriö

- hovioikeudenneuvos Antti Kuningas, Helsingin hovioikeus
- laamanni Kauko Huttunen, Helsingin käräjäoikeus
- valtionsyyttäjä Matti Nissinen, Valtakunnansyyttäjänvirasto
- asianajaja Olli Pohjakallio, Suomen Asianajajaliitto.

Lisäksi Suomen Lakimiesliitto on toimittanut valiokunnalle kirjallisen kannanottonsa asiasta.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi käräjäoikeuslain säännöstä käräjäviskaalin ja notaarin toimivallasta. Lainmuutoksella on tarkoitus selvittää voimassa olevaa lakia siten, että käräjäviskaalilla ja laamannin määräyksestä virassa vähintään neljä kuukautta olleella notaarilla olisi oikeus toimia käräjäoikeuden puheenjohtajana lautamieskokoonpanossa rikosasiassa, jossa syytetty ei ole vangittu ja jossa mistään syytteessä tarkoitettua yksittäisestä rikoksesta ei syytteessä mainittujen seikkojen vallitessa ole sää-

detty muuta tai ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa tai kaksi vuotta vankeutta.

Voimassa olevassa laissa apulaissyyttäjän toimivalta on säännelty vastaavalla tavalla kuin edellä tarkoitettussa käräjäviskaalia ja notaaria koskeissa lainkohdissa. Tästä syystä myös apulaissyyttäjän toimivaltasäännöstä kihlakunnansyyttäjistä annetussa laissa ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti. Ehdotetut lait ovat tarkoitettuja tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Käräjäoikeuslain 17 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan laamanni voi määrätä virassa neljä kuukautta olleen notaarin toimimaan yksittäisessä asiassa puheenjohtajana niin sanotussa lautamieskokoonpanossa, ei kuitenkaan rikosasiassa, jossa syytetty on vangittu tai jossa asiassa ilmenevien seikkojen vallitessa voi seurata muu tai ankarampi rangaistus kuin sakkoa tai kaksi vuotta vankeutta. Säännöstä on ennen tämän vuoden maaliskuussa annettua korkeimman oikeuden ennakkoratkaisua (KKO 2001:30) vakiintuneesti tulkittu siten, että ratkaisevaa on syytteenalaisten yksittäisten rikosten rangaistusasteikko eikä niiden enimmäisrangaistusten yhteisaika. Sitä vastoin korkeimman oikeuden tulkinnan mukaan lainkohdassa tarkoitetaan tutkittavina olevien rikosten lukumäärästä riippumatta sitä enimmäisrangaistusta, joka samassa rikosasiassa vastaajalle on mahdollista tuomita.

Esityksessä ehdotetaan säännöksen muuttamista siten, että notaarin ja kärjäviskaalin toimivalta rikosten törkeyden perusteella määräytyisi yksiselitteisesti syytteessä tarkoitettujen yksittäisten rikosten enimmäisrangaistusten perusteella. Valiokunta pitää säännöksen täsmentämistä esityksessä ehdotetuin tavoin tarkoituksenmukaisena sekä tarpeellisena ja puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Notaarin ja kärjäviskaalin toimivallan määrytyminen rikoksen rangaistusasteikon perusteella on kaavamainen, mutta selkeytensä ja yksinkertaisuutensa vuoksi perusteltu sääntelytapa. Asianosaisten oikeusturvan kannalta on oleellista, että käräjäoikeuslain 17 §:n 3 momen-

tin mukaan laamannin on huolehdittava siitä, ettei notaarin tai kärjäviskaalin ratkaistavaksi anneta asiaa, jota on laatunsa tai laajuutensa vuoksi pidettävä vaikeana ratkaista.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan käytännössä ei ole esiintynyt oikeusturvaongelmia. Valiokunta toteaa, että kysymyksessä on lakitekkinen laintarkistus, jossa säännöksiä selkeyttämällä palataan lain alkuperäisiin tavoitteisiin. Valiokunta ei siten tässä yhteydessä voi ottaa kantaa tuomioistuinlaitoksen virkarakenteisiin eikä tuomarikoulutuksen uudelleen järjestelyyn, jotka ovat erikseen laaja-alaisesti valmisteltavina.

Asiantuntijakuulemisessa on nostettu kysymys myös erityisen siirtymäsäännöksen tarpeellisuudesta. Valiokunta korostaa hallituksen esityksen perusteluissa (s. 3/II) esitettyä, että oikeudenkäyntimenettelyä koskevia säännöksiä ryhdytään vakiintuneen käytännön mukaan soveltamaan heti niiden tultua voimaan myös niissä asioissa, jotka on pantu vireille jo ennen uuden lain voimaantuloa. Uutta lakia sovelletaan siis myös niihin asioihin, jotka ovat tulleet vireille ennen lain voimaantuloa. Tämän vuoksi erityinen siirtymäsäännös ei ole tarpeen, vaan laki koskee voimaan tullessaan heti kaikkia jo tuomioistuimissa vireillä olevia asioita.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina.

Helsingissä 17 päivänä toukokuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj.	Matti Vähänäkki /sd	Kirsi Ojansuu /vihr
jäs.	Sulo Aittoniemi /alk	Veijo Puhjo /vas
	Erkki Kanerva /sd	Tero Rönni /sd
	Toimi Kankaanniemi /skl	Mauri Salo /kesk
	Annika Lapintie /vas	Timo Seppälä /kok
	Paula Lehtomäki /kesk	Lasse Virén /kok.
	Kari Myllyniemi /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Timo Tuovinen.